

ABD Başkanlık Seçimleri

The USA Presidential Elections

Murat AKTAŞ*
Sıddıka ÖZTEKİN**

Öz

ABD başkanlık seçimleri sadece ABD’de değil hemen hemen bütün dünyada ilgiyle izlenmektedir. Her başkanlık seçimi, adaylar ve vaatlerin yanı sıra adayların dış politika ile ilgili verdiği mesajlar ile seçimlerin sonuçları ve olası etkileri de merak edilmektedir. Özellikle internet ve kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanıldığı günümüzde 8 Kasım 2016 tarihinde yapılan seçimler ve sonuçlarının etkileri çok daha geniş bir kesim tarafından izlendi. 2016 ABD başkanlık seçimleri Hillary Clinton’ın bir kadın aday olarak yarışması ve Donald Trump’ın verdiği mesajlar nedeniyle dünya kamuoyu tarafından çok daha farklı bir dikkatle takip edildi. Ancak bu seçimlerde adayların profilleri ve söylemlerinin yanı sıra seçim sonuçları da tartışılara neden oldu. Seçimlerden sonra başlayan protestolar ve seçim sonuçlarının Rus bilgisayar korsanları tarafından manipüle edildiği iddiaları ile ilgili CIA’nin yaptığı araştırmaların sonuçları da önemli tartışmalar neden oldu. 2016 ABD başkanlık seçimlerini ele alan bu çalışma aynı zamanda ABD seçimlerinin tarihsel gelişimini de incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD Başkanlık Seçimleri, ABD 2016 Seçimleri, Hillary Clinton ve Donald Trump.

Abstract

Not only in the United States but also almost everywhere in the world with interest monitor to the US elections. Every presidential election, the

* Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı.

** Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

candidates and their promises, as well as the results of the elections and potential candidate's messages' impacts on foreign policy are concerned. Especially nowadays because of widely used the internet and mass media, November 8, 2016 elections and the effects on its results were followed by a much broader class. Due to Hillary Clinton as a female candidate and Donald Trump' messages, the 2016 U.S. Presidential elections were followed with a very different and careful content by world public opinion. However, the profiles of the candidates and discourses as well as the results of elections caused by controversy in these elections. The protests began after the elections and Russian hackers manipulated the election results by the CIA's allegations of research results have caused to important debate of this election. This study examines both 2016 U.S.A 2016 presidential election and the historical development of the U.S. elections.

Key Words: *The U.S. Presidential Elections, the US 2016 Elections, Hillary Clinton and Donald Trump.*

Giriş

Dünyanın süper gücü olarak bilinen ve kendi kaderi aynı zamanda dünyanın kaderini de etkileyen Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanlık seçimleri bu ülkede olduğu gibi dünyanın geniş bir kesiminde de yakından takip edilmektedir. 8 Kasım 2016'da tarihinin en medyatik ve en tartışmalı seçimlerinden birini daha geride bırakan ABD'deki başkanlık seçimleri internet kullanımı ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı günümüzde çok daha farklı bir ilgi ve merakla izlendi. Özellikle adayların profilleri ve söylemleri ABD'deki bu başkanlık seçimlerini geçmişteki seçimlere göre çok daha ilginç hale getirdi.

Beyaz Saray'a ilk kez bir siyahi başkanın seçilmesinin ardından ABD başkanlık seçimleri tarihinde bir ilk daha yaşanıyordu. İlk defa bir kadının (Hillary Clinton) başkanlık yarışının iddialı ismi olarak öne çıkması ve bunun karşısında devlet ve bürokrasi tecrübesi olmayan yer yer Amerikan değerleri ile örtüşmeyen ayrımcı ve kutuplaştırıcı, alışıktırılmadık söylemler kullanan Donald Trump gibi bir adayın olması bu seçimleri daha da ilginç kılıyordu. Elbette demokrasilerde asgari koşulları sağlayan her vatandaş aday olabiliyordu. Ancak aday adaylar arasından hiç beklenmedik bir şekilde sıyrılarak öne çıkan ve tartışmalı bir şekilde seçimlerin kazanımı olarak ilan edilen Donald Trump'ın seçilmesi üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Seçimler öncesinde yapılan kamuoyu araştırmalarındaki tahminlerin aksine seçimleri kazanan Donald Trump oldu. Oysa seçimden önce açıkla-

nan son anketlerde Hillary Clinton, ülke çapında Donald Trump'ın 4 puan önündeydi.¹ Trump'un seçimleri kazandığının ilan edilmesinin ardından başlayan protesto gösterileri ve seçim sonuçlarının Rus bilgisayar korsanları (hackerler) tarafından Trump lehine manipüle edildiği ile ilgili iddialar bu seçimleri daha da ilginç kılmaktadır.

1. 2016 Seçimleri

Amerika Birleşik Devletleri 8 Kasım 2016 tarihinde 45. Başkanını seçmek için sandık başına gitti. Bu seçimlere kadar 44 farklı isim ABD başkanı olmuştu. Bunlardan 13'ü Demokrat, 18'i de Cumhuriyetçiydi. 1863'te köleliğin kaldırılması ve bu yüzden çıkan İç Savaş'tan sonra 2008 yılında bir Afro-Amerikalı siyahinin başkanlık koltuğuna oturması şüphesiz ki ABD tarihinin en önemli olaylarından biri oldu. Barack Obama, iki ana partiden birinden aday gösterilen ilk Afro-Amerikalı² oldu. Obama'yı aday gösteren Demokrat Parti'den yine ABD tarihinde bir ilki daha gerçekleştirmek üzere bir kadın aday çıkmıştı.

Amerika'da siyasi partilerin ortaya çıkmasından sonra hep olduğu gibi yine seçimler iki iddialı partinin adayları arasında geçti ve bu iki aday da kendilerinden öncekilere göre farklı özellikler taşımaktaydı. Her iki aday da partilerinin (Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti'nin) temel görüşlerini savunurken, seçim kampanyalarında her iki aday da kendi kişisel özellikleri ve dinamiklerini katarak farklılıklar oluşturdular. Demokrat Parti'nin ilk siyahî başkanı Barack Obama'nın ardından Hillary Clinton'ı ABD tarihinde ilk kadın başkan adayı olarak göstergesi acaba ABD siyasi bir başkanın ardından bu kez bir kadın başkana evet diyecek mi sorusunu da beraberinde getirdi. Aynı zamanda eski bir "first lady" olan Hillary Clinton'ın ve eşinin geçmişinin seçimlerde kullanılması seçimlerde öne çıkan konulardan biri oldu. Hillary Clinton'un siyasi açıdan kazandığı deneyimler ve siyasi niteliklerinin yanı sıra politik skandallarda da adının geçmesi onun adaylık sürecini olumsuz etkiledi. Cumhuriyetçi Parti'nin adayı Donald Trump ise iş adamı, emlak piyasasının patronu ve televizyon sunuculuğu ile ön plana çıkmış, siyasi ve bürokratik hiçbir deneyiminin olmadığını kendisi de ifade etmişti. 130 milyon kişinin katıldığı seçimlerde Hillary Clinton % 47,8, Donald Trump ise % 47,3 oranında oy aldı. Ancak Trump, Clinton'dan daha az oy almasına rağmen ABD seçim sistemi gereği en çok temsilciyi kazandığı için başkanlık seçimlerinin de kazananı olarak ilan edildi.

1 BBC Türkçe, ABD'de seçimi Trump kazandı, araştırma şirketleri yine yanıldı, 9 Kasım 2016, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37917883>, (10.12.2016).

2 Özgenur Korlu, "152 Yıllık Derbi: Demokratlar Cumhuriyetçilere Karşı", *Boğaziçi Bülteni* Yıl:7, Sayı:30, s.7, https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf, (02.12.2016).

Amerika Birleşik Devletleri'nde genel seçim kuralı olarak daha büyük eyaletlerden çıkan oylar ve seçmen sayısının çokluğu kazanın belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çünkü başkanlık seçimlerinin sonucu seçiciler kurulu esasına göre belirlenmektedir. Bu sisteme göre ABD'nin her eyaleti başkanlık seçimlerinde nüfus oranıyla orantılı olarak bir temsil hakkına sahiptir. Seçiciler kurulundaki toplam oy sayısı 538 olup, en az 270 oy kazanan aday Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı olarak seçilmektedir.³

Daha az oy almasına rağmen seçiciler kurulu için 270 temsilci sayısını aşan Donald Trump, seçimin galibi ilan edildi. Oy oranları ile eyaletler arasındaki farklılaşma sonucunda bir kargaşa ortamı, sokak gösterileri, protesto eylemleri süreci yaşandı. Hatta güvenlik güçlerinin müdahale ettiği bu yer yer ciddi boyutlara varan gösteri ve eylemler sadece ABD ile sınırlı kalmadı bazı Avrupa ülkelerinde de görüldü. Bu seçimlerin böyle tartışmalara neden olması demokratik süreçlerde seçim sistemi ile vatandaşların, politikacıların ve medyanın birbirleriyle olan ilişkilerinin daha bir titizlikle irdelenerek analiz edilmesini gerektirmektedir.⁴

ABD başkanlık seçimlerinde akılda kalan önemli sloganlar ve açıklamalar vardır. Donald Trump'ın 2016 seçim kampanyalarında kullandığı "Make America Great Again" (Yeniden Amerika'yı harika yap) söylemi ve sloganı aslında 1980 yılında Ronald Reagan tarafından da kullanılmıştı. Trump'un bu sloganından ziyade akılda kalan ve dünyada yankı bulan daha önemli açıklamaları oldu. Trump'ın açıklamalarının çelişkilerle dolu olması ve buna karşın büyük ilgi uyandırması dikkat çeken konular arasındaydı.

Özellikle göçmenler ve Müslümanlara yönelik dışlayıcı ve kutuplaştırıcı söylemleri ile kadınlarla ilgili bazı açıklamaları ile gündeme gelen ve çok tartışılan Trump, adaylık sürecinin başında pek ciddiye alınmamasına rağmen zamanla ciddi bir fenomene dönüşerek öne çıkmayı başardı. Amerika'yı yeniden harika yapmayı vadeden Trump'ın bazı günah keçileri vardı. Bunlar, göçmenler, Müslümanlar ve kadınlardı. Oysa ABD bir göçmenler ülkesiydi. Amerika Birleşik Devletleri eski Cumhuriyetçi Başkanı George W. Bush'a göre bile göç; çözülmesi gereken bir problem değil aksine ulusların güven ve başarı göstergesiydi. Bir ülkenin ekonomisinin büyümesi ve rekabet edebilmesi için göç çok etkili bir öğeydi.⁵ Ancak Trump

3 Arzu Tek, "Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık Seçimi ve Yankıları", <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/ABDBaskanlikSecimleriveyankilari.pdf>, (02.12.2016).

4 Lilleker, Darren, Jackson, Daniel, Thorsen, Einar ve Veneti, Anastasia, *US Election Analysis 2016: Media, Voters and the Campaign Early Reflections from Leading Academics*, Centre for the Study of Journalism, Culture and Community, Bournemouth University, 2016, s.8.

5 Fargues, Philippe, Demetrios G. Papademetriou, Giambattista Salinari, ve Madeleine Sumption, *Shared Challenges and Opportunities for EU and US Immigration Policymakers*. Florence and Washington, DC: European University Institute and Migration Policy Institute,

ABD'nin bir göçmenler ülkesi olduğunu unutmuş ve Amerikalılara göçmenleri hedef göstererek daha iyi bir yaşam vaat etmişti.

Barrack Obama'nın 2014'te yayınlanan bildirisine göre göç sorunun çözümünde eski yönetsimsel zaafı ortadan kaldırılmalı ve yeni reformlar oluşturulmalıydı. Bu yeniliklerin göçmenlerin haklarıyla, yasadışı göçmenleri ve ailelerini de kapsayacak şekilde ve vize sisteminde de günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde koşullara uygun bir şekilde düzenlenmesi gerek-mektedir. Göç yönetimine getirilen yeniliklerin, düzenlemeler uygulama alanına dâhil edilmesi ve sınır yönetiminin güvenlik ekseninin içinde sosyal ve ekonomik değişimlerle bütünleşik düşünülmesi gerekmektedir.⁶ Buna karşın Trump göç meselesini önemli bir seçim malzemesi olarak kullandı.

Trump'ın seçim kampanyasındaki açıklamaları incelendiğinde genel olarak Richard Nixon'un görüşlerine yakın mesajlar verdiği görülmektedir. Trump'ın siyasi söylemlerine bakıldığında; Amerika'yı daha güvenli ve Amerikan vatandaşlarının ekonomik açıdan refahının sağlanmasını öne çıkaran bir kampanya söylemi kullandığı görülmektedir. Ona göre refahın sağlanması için de göçmenler ve Müslümanlara karşı bazı önlemler alınmalıydı. Bunun yanı sıra yer yer Amerikan tarihinin önemli bir bileşeni olan liberal değerler ve serbest piyasa ile bazı ticari anlaşmalara bazı kısıtlamalar getireceği yönündeki bazı açıklamaları ve vaatleri de son derece şartıcı açıklamalar olarak tarihe geçti.

Kutuplaştırıcı üslubuna rağmen Trump'ın seçimleri kazanması hem ABD'de hem de dünyada büyük yankı uyandırdı. Seçmenlerin mevcut iktidara yönelik öfkesi, ekonomi ve güvenlik ile ilgili endişeleri belirleyici unsurların başında yer aldı. Yıllardır siyaset sahnesinde olan Hillary Clinton ise bir türlü imaj sorununu aşamadı. Clinton kadınlar arasında bile umduğu heyecanı yaratamadı ve yenilgiyi kabul etti. Trump'un seçimleri kazanmasının nedenleri genel olarak şöyle analiz edilmektedir:⁷

- 1- Mevcut İktidara Yönelik Tepkiler: Halk, 2013'te hükümetin iki hafta çalışmaması ve kapalı kalmasıyla sonuçlanan ABD Kongresi'ndeki tikanıklar ve mali krizler gibi nedenlerle yerleşik siyasi camianın dışından gelen ve düzene karşı mesajlar veren bir adayla sisteme olan tepkisini dışa vurdu.
- 2- Ekonomi: 2008 yılında John Mc Cain ve Barack Obama arasında geçen seçim kampanyalarının odak noktası işsizlik olmuştu. Obama döneminde işsizlik oranı, % 4.9 ile 2008'de yaşanan ekonomik kriz öncesin-

2011, s.3.

6 American Immigration Council, *A guide to the immigration accountability executive action, special report*, 2014, s.1.

7 Ajans Haber, 10 maddede Trump nasıl kazandı?, 11 Kasım 2016, <http://www.ajanshaber.com/10-maddede-trump-nasil-kazandi-haberi/386807>, (05.12.2016).

deki seviyeye düştü ve istihdam arttı. Buna rağmen orta kesim yaşadığı ekonomik sorunların Obama yönetiminin devamı olacağı düşünülen Demokrat Partili Hillary Clinton döneminde devam edebileceği endişesini yaşadı. Clinton bu sorunları aşabileceği konusunda seçmeni ikna etmeyi başaramadı. Sandık başı anketleri de seçmenlerin % 55'inin Trump'ın ekonomiyi daha iyi ele alacağına inandığını gösteriyordu.

- 3- Mavi Yakalılar: Ekonomik sorunların etkisiyle mavi yakalıların bazı kritik eyaletlerde Trump'ı desteklemesi sonucu, 1988'den beri Demokratlara oy veren, işçilerin yoğun olduğu Michigan, Wisconsin ve Pensilvanya bu kez farklı tercih yaptı. Trump seçim sisteminin de getirdiği avantajdan yararlanarak delege sayısında öne geçti. Clinton ise parti içi ön seçimlerde otomotiv işçilerinin eyaleti Michigan'ı rakibi Bernie Sanders'a kaptırmıştı.
- 4- FBI Direktörü: Clinton'ın anketlerde farkı açtığı sırada FBI Direktörü James Comey'nin 28 Ekim'de Clinton'nın e-postalarıyla ilgili incelemeyi yeniden başlattığını açıklaması, Eylül ayında başlamış olan tartışmalar sonrası Clinton lehine esen rüzgârı tersine çevirdi.
- 5- Güvenlik: IŞİD'le (Irak ve Şam İslam Devleti-Terör Örgütü) mücadele, Trump'ın Müslümanlara karşı başta kullandığı ayrımcı dile rağmen Amerikalıları sertlik yanlısı mesajlar veren adaya yönlendirdi. Her fırsatta IŞİD'i yok edeceğini vaat eden Trump'ın bu basit mesajı Amerikan halkının tercihinde etkili oldu.
- 6- Duvar: Genel olarak gelişmiş ülkelerde göçmenlere karşı gelişen tepki işsizlik ve ekonomik sıkıntıların da etkisiyle kendisine alıcı bulurken, Trump'ın Meksika sınırına örmeyi vaat ettiği duvar özellikle göçmen karşıtları ve birçok kesim üzerinde etkili oldu.
- 7- Demografi: Latin Amerika kökenliler, % 70'in üzerinde ezici bir çoğunlukla Clinton'a oy verse de demografik dağılım nedeniyle bu durum sadece Nevada'da Clinton'ın lehine sonuçlanabildi. Florida'da Clinton'a oy veren Porto Riko kökenliler, Küba'ya sertlik yanlısı politikalar uygulanmasını savunan Cumhuriyetçi Parti'ye geleneksel desteğini devam ettiren Küba kökenlileri dengelemeye yetmedi. Ya da Demokrat California ve Cumhuriyetçi Teksas'ta Latin Amerika kökenlilerin oyları sonuca etki etmedi.
- 8- Clinton'ın İmajı: Hillary Clinton'ın first lady olduğu dönemde eşinin yaşadığı ve etrafında dönen skandallar onun imajını zedeledi. Bu skandalların da etkisiyle bu seçimler daha az kötü olanın seçildiği bir yarışa döndü. Seçimler öncesinde iki adayın da sevilmemesi oranları % 55'in üzerindeydi. Ancak Clinton'ın etrafında dönen skandallarla ilgili tavrı seçmenler nezdinde ona "güvenilmez" imajı kazandırdı. Bu imajı onu

Trump'ın karşısında birçok kesim için daha kötü bir tercihe dönüştürdü. Ayrıca Trump'ın, Clinton'ın sağlık sorunları olduğunu da kampanyasında işleminin de sonuçları etkilediği görüldü.

- 9- Trump'ın Enerjisi: Halkta heyecan yaratma konusunda Trump, Clinton'a göre daha başarılı oldu. Öyle ki, 'tecavüzcü' diye suçladığı Latin Amerika kökenliler arasındaki desteği bile % 29'lara çıkıttı.
- 10-Kadın Karşıtlığı: Trump'ın kadınları aşağılayan videosuna rağmen kadınlar arasındaki destekte Trump, Clinton'ın sadece % 12 oranında gerisinde kaldı. Böylece 2008'de bir siyahi başkan olarak seçen seçmen bu kez kadın başkan adayı söz konusu olduğunda aynı ölçüde ilerici olmadı.⁸

Kendisi seçimleri kazanırsa Trans-Atlantik Ticaret Antlaşması ve bazı ticari anlaşmaları iptal edeceğini ileri süren Trump, bazı Amerikan değerleri ile ilgili hoş karşılanmayacak açıklamalar da yaptı. Meksika sınırına duvar örmek, serbest ticaret anlaşmalarını ortadan kaldırmak, Müslümanların ülkeye girişlerini engellemek ve bireysel bazdaki ekonomik refahını ve ticari ilişkilerini ülke geneline aktarmak gibi söylemler bunlar arasında gösterilebilir. Üstelik bir iş adamı olan Trump'ın bir yandan ticari anlaşmaları iptal edeceğini, diğer yandan ticari deneyimlerini ülkenin kalkınması için kullanacağını söylemesi çelişkiler içermesine rağmen seçmenler için etkileyici malzeme sunmuştu. Trump'un oylarının genel çoğunluğunu çalışan ve genç kesimden almış olması da son derece ilginç bir konu olarak dikkat çekmektedir. Bunun temel nedenleri arasında ise çalışan kesimin daha çok para kazanmasına yönelik vaatler gösterilebilir. Herkesin İngilizce konuştuğu ve Amerika'nın tekrardan dünya ülkeleri arasında saygı duyulan ve gücünden dolayı korku uyandıran bir ortamın sağlanması üzerinde önemle duran Trump'ın⁹, diğer yandan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e yönelik sıcak mesajlar vermesi ise son derece çelişkili ancak dikkat çekiciydi.

2. İstihbarat Oyunları ve Siber Saldırı İddiaları

Bu arada seçim kampanyası boyunca anketlerde Clinton'dan daha geride olduğu tespit edilen Trump'un seçilmesi ABD'de olduğu gibi dünyada da büyük bir sürpriz ve şok etkisi yarattı. Ardından Rus bilgisayar korsanlarının (hackerlerin) seçim sonuçlarını manipüle ettiği ile ilgili bilgiler dolaşmaya başladı ve sonunda ABD mevcut Başkanı Barack Obama 2016 başkanlık seçimlerinde Rus hackerların rol oynadığı siber saldırı ve dış

8 Ajans Haber, 10 maddede Trump nasıl kazandı?, 11 Kasım 2016, <http://www.ajanshaber.com/10-maddede-trump-nasil-kazandi-haberi/386807>, (05.12.2016).

9 Lilleker, Darren, Jackson, Daniel, Thorsen, Einar ve Veneti, Anastasia, *US Election Analysis 2016: Media, Voters and the Campaign Early Reflections from Leading Academics*, Centrefort he Study of Journalism, Culture and Community, Bournemouth University, 2016, s.27.

müdahale iddiaları ile ilgili geriye dönük son üç seçimin detaylı bir şekilde araştırmadan geçirilmesi için Beyaz Saray yetkililerine talimat verdi. Bu talimatla birlikte kafalardaki soru işaretleri daha da artmaya başladı. Son dönemlerde siber saldırı tehlikesiyle ilgili her seçim döneminde sorunlar yaşayan ABD’de, 2008 ve 2012 yıllarındaki seçimlerde de Çinli bilgisayar korsanlarının siber saldırılarda bulunduğu şüphe duyulan konular arasında yer alıyordu. Bu konuda yapılan araştırmalar seçimlerin yeniden yapılması için değil gelecekte bu tür saldırılara karşı çözüm üretmek için yapıldığı Beyaz Saray’dan bildirilmesine rağmen, ABD ve Amerikalılar üzerindeki bu baskı Donald Trump’ın daha başkanlık koltuğuna oturmadan güveninin sorgulanmasına da neden oldu.¹⁰

Obama’nın seçimlerin detaylı bir şekilde araştırılması için verdiği talimatın ardından, Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) yaptığı araştırma sonucunda Donald Trump’ın seçimleri kazanmasının arkasında Rusya’nın olduğu yönünde bulgulara rastlandığı yönünde açıklama yaptı. Rusya’nın seçim sonuçlarını Trump’ın lehine manipüle eden siber saldırılar gerçekleştirdiğine dair veriler olduğu yönünde CIA açıklamaları medyada yer aldı. Böylece Amerika’da yapılan seçimlere hile karıştığı yönünde tartışmalar arttı. Bu açıdan bakıldığında ABD seçimlerinde güvenlik boyutunun artırılması gerektiği ve seçimlerin tekrarlanması gerektiği yönünde görüşler de yoğun bir şekilde süren tartışmalara eklendi.¹¹

CIA’nın, Rusya’nın, Donald Trump’ın seçimleri kazanmasına yardımcı olacak şekilde ABD başkanlık seçimlerine müdahale ettiği yönünde sonuca vardığı ile ilgili haberler, ABD ve ardından dünya basınında geniş yankı buldu. Amerikan *Washington Post* gazetesinde yer alan ve üst düzey hükümet yetkililerine dayandırılan iddiaya göre CIA, “Rusya’nın 8 Kasım’da yapılan ABD başkanlık seçimlerine karıştığı” şeklinde bir neticeye ulaştı. Rus hükümetine yakın bazı kişilerin, Demokrat Parti’nin gizli bilgilerini siber saldırı ile ele geçirerek *Wikileaks*’e aktardığı ve bu kişilerin Amerikan istihbarat birimlerince tespit edildiği bilgileri haberlerde yer aldı. ABD’deki 17 istihbarat kurumunun daha katkı sağladığı bildirilen söz konusu raporun, CIA tarafından ABD Kongresi’ndeki senatörlere sunulduğu ve bu değerlendirmenin “ortak bir sonuç” olduğu belirtilen haberde, ancak söz konusu raporda Kremlin’den herhangi bir yetkilinin doğrudan talimat verdiğine ilişkin bir bilginin yer almadığı ifade edildi. Haberlerde CIA yetkililerinin, Rus hükümet yetkililerinin “bir adım geride durduğuna” inandıkları yönünde bilgiler yer aldı. Öte yandan, Amerikan mediasındaki bazı ha-

10 Sabrina Siddiqui, “Donald Trump says CIA Russia influenced election is ridiculous”, *The Guardian*, 11 Aralık 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/11/donald-trump-cia-russia-election-ridiculous>, (09.12.2016).

11 David Smith, “FBI Covered up Russian influence on Trump’s election win, Harry Reid claims”, *The Guardian*, 10 Aralık 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/10/fbi-russia-trump-election-harry-reid-james-comey-wikileaks>

berlerde Rusya bağlantılı bilgisayar korsanlarının Cumhuriyetçi Parti veri tabanını da "hacklediği" ancak oradan elde edilen bilgileri kullanmadığı öne sürüldü. Seçilmiş Başkan Trump'ın geçiş ekibinden yapılan yazılı açıklamada ise; "Bu kişiler, zamanında Saddam Hüseyin'in kitle imha silahlarına sahip olduğunu söyleyen kişiler. Seçimler uzun bir süre önce büyük bir başarı ile tamamlanmıştır" ifadelerine yer verildi.¹²

Beyaz Saray'ın diğer bir bulgusu da Donald Trump'ın seçimden önce seçim kampanyalarının yürütülmesi aşamasında Rusya'nın seçimleri hackleyeceğini bildiğidir. Donald Trump'ın seçim kampanyaları sırasında verdiği demeçler ve söylemler başlıca kanıt olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir iddia ise Hilary Clinton'ın seçim kampanyalarını yöneten sorumlusuyla e-mail yazışmalarının çalınmasında ve Rusya'nın bu e-mailleri Trump'la paylaşmasıyla seçimlerin kazanmasında açıkça yardımcı olduğuna dair kanıtlar da Beyaz Saray sözcüsü tarafından dile getirilmesi seçimlerin haksız bir şekilde gerçekleştiğinin anlaşılmasına neden oldu. Bu seçimlerin hacklenmesinin en az Watergate Skandalı ve 11 Eylül terörist saldırıları kadar ABD'nin demokratik duruşunu kötü etkileyeceğini düşünenlerin sayısı da gittikçe artmaktadır. Trump'ın sosyal medya hesaplarında yayınladığı açıklamada ilginçtir. Ona göre; hackerları iş üstünde bile yakalasanız kimin ya da hangi ülkenin bu işi yaptırdığını bulmak oldukça zordur. Trump bu yüzden CIA'nın raporunun gerçek bulguları yansıtmadığını savunmaktadır.¹³

Putin'in tüm bu iddialara karşı aldığı tutum ise Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan seçim kaosunun Rusya'ya çıkartılamayacağı yönündedir. Aynı zamanda Putin, Batı toplumlarındaki tüm başarısız politikacıların Rusya'yı suçlama eğiliminde olduğu, oysaki Rusya'nın seçimlerin kazanını ya da kaybedenini belirlemede herhangi bir rol üstlenmediğini savundu. Bu hacker skandalı gibi olayları Amerika'nın Rus ve Rusya düşmanlığı (Russophobia) olarak nitelendiren Putin'e göre; Amerikalılar histerik bir şekilde Rusları seçim dönemlerinde ve sonrasında suçlamaktalar.¹⁴

ABD başkanlık seçimlerinden sonra alevlenen siber saldırıların dünya kamuoyuna yansımalarının ardından Fransa Savunma Bakanlığı Ocak 2017

12 Anadolu Ajansı, ABD'yi sallayan CIA raporu: Trump'ı Rusya seçti, Habertürk, 10 Aralık 2016, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1334775-abdyi-sallayan-cia-raporu-trumpi-rusya-sectirdi>, (15.12.2016).

13 Brooke Seipel, *White House: Trump knew Russia was behind hacks before Election Day*, The Hill, 2016, <http://www.thehill.com/blogs/blog-briefing-room/news/310475-wh-suggests-trump-knew-russia-was-behind-hacks-before-election>, (15.12.2016).

14 David Filipov, *Moscow has the world's attention. For Putin, that's a win*, The Washington Post, 2016, <http://www.msn.com/en-us/news/world/moscow-has-the-world%E2%80%99s-attention-for-putin-that%E2%80%99s-a-win/ar-AAIzrwB?li=BBmkt5R&ocid=spartanntp>, (15.12.2016).

tarihinden sonra siber operasyonlar komutanlığı kuracağı bilgileri medyaya yansıdı. Birçok gazeteci bunun durumun ciddiyetini gösterdiğini yazdı. Siber saldırılar savaş sanatına yeni bir biçim kazandıracağını açıklayan Fransa Savunma Bakanı Le Drain, siber saldırıları engellemek için kurulacak ordunun düşman siber saldırılarını algılayarak koruma, savunma ve istihbarat servislerini de içeren bir yapı sunacağını belirtiyordu. Fiziki silahlarla yapılan saldırılar gibi siber saldırıların da savaş sebebi sayılmasının gelecekte kaçınılmaz olacağı konusunda fikir birliği bulunmaktadır.¹⁵

1962 yılında gösterime giren “*The Machuian Candidate*” politik gerilim türü filmde Demokratlar ile Cumhuriyetçiler ve Kapitalistlerle Komünistler arasındaki çekişmeleri ve yaşananlar beyaz perdeye taşınmıştı. Soğuk Savaş’ın etkilerinin de ele alındığı bu filmde aynı zamanda ABD’de seçilen başkanların seçiminde gizli ajanların kullanılması da yer alıyor. Bu filmin yansımalarının bugün Amerika seçimlerinin sonuçlarında kendisini gösterdiği görülmektedir. Elbette kimse direk olarak seçilmiş başkan Donald Trump’ı Rus ajanı olarak görmese de onun ve onun kampanyalarında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in izlerinin olduğu konusunda bazı soru işaretleri olduğuna dair düşüncelerin olduğu gözlenmektedir. Donald Trump’ın, Putin’in gölgesinde bir ABD Başkanı imajı vermesi dünyada gücünü tekrar kazanmak isteyen Amerika Birleşik Devletleri için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Donald Trump, Putin’in seçimleri kazanmasına yardım ettiği iddialarını gülünç bulduğunu açıklamış olsa da CIA’nin araştırmaları ve açıklamaları sonucunda kapana sıkışmış görünmektedir.¹⁶

Tarihsel bakımdan Amerika’da politik yaşam üzerinde dış politika- nın algılanmasında ve uygulanmasında birtakım sorunlar yaşanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde 1997 yılından itibaren “Wag the Dog” terimi kullanılmaya başlanmıştır. Ayakların baş olması anlamına gelen bu ifade Amerika Birleşik Devletleri’ndeki başkanların bu dönemden sonraki kötü yönetimlerine dikkat çekmektedir. Bu dönemden sonraki başkanların ABD çıkarlarını korumak amacıyla savaş yanlısı politikalar geliştirmeleri ve bu başkanların kötü yönetimlerini savaşlar yoluyla kapatmaya çalışması anlamında kullanılmış ve başkanlar eleştirilmiştir.¹⁷

15 Anadolu Ajansı, Fransız Ordusu Siber Operasyonlar Komutanlığı Kuruyor, NTV Haber, 2016, http://www.ntv.com.tr/dunya/fransiz-ordusu-siber-operasyonlar-komutanligi-kuruyor,SngsVZu24EmrDpAbgmp_ZA?_ref=infinite, (15.12.2015).

16 Daniel Treisman, *Putin: Trump's most dangerous best friend*, 2016, <http://edition.cnn.com/2016/12/11/opinions/troubling-relationship-russia-america-treisman/index.html>, (12.12.2016).

17 Thomas Alan Schwartz, “Henry, . . . Winning an Election Is Terribly Important”: Partisan Politics in the History of U.S. Foreign Relations, *Diplomatic History*, 2009, s.179.

3. Amerikan Demokrasisi ve Seçimler

Bir ülkenin siyasal hayatında demokrasinin varlığından söz edebilmek ve geliştirilmesini sağlamak için seçimler en önemli güç kaynağıdır. Demokratik bir seçimin yapılması için son zamanlardaki araştırmalar göstermiştir ki; sistematik olarak geliştirilen seçimler, bireylerin özellikle toplum içindeki kadınların, göçmenlerin, azınlıkların ve toplum içerisindeki dışlanmış grupları etkilemekte ve bu gruplarda seçim sonuçlarını şaşırtıcı şekilde yönlendirebilmektedir. Bu grupların oy verme davranışlarının incelenmesinin yanı sıra, bu oyların parti içinde ve partiler arasında nasıl bir rekabete yol açtığı da önem arz eder. Bu rekabetin politikacıları bireysel ve tarihsel tekrarlardan uzaklaştırabileceği gibi parti içerisindeki en iyinin ön plana çıkmasına da yardımcı olabilmektedir.¹⁸

Demokrasinin toplumdaki en uçtaki kesimden en geniş kesimlere kadar ulaştırılabilmesi için bu kesimlerin birbiriyle bağların kurulması ve bu bağların toplumun her kesimine yeniden dağıtılmasının sağlanması gerekmektedir. Toplumdaki sosyal sınıfların, ekonomik sektörlerin, coğrafi ve demografik tüm karakteristiklerin seçimlerin hazırlık aşamasından sonuçlarına kadar toplumdaki tüm kesimlere nasıl bir fayda sunacağı konusu tartışmalıdır.

Birbirinden farklı hükümet sistemleri ve seçim sistemleri aynı zamanda birbirinden farklı seçim kurallarını da beraberinde getirmektedir. Tarihsel süreçte seçim sistemlerinin siyasal ve toplumsal kurumlara göre şekil aldığı ve demokrasinin sağlanması adına vazgeçilmez bir unsur olarak ortaya çıktığı genel kabul görmektedir. Özellikle 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarından itibaren partilerin siyasal yaşama girmesiyle birlikte seçimler ve seçim sistemleri gelişmeye başlamıştır.¹⁹

Dünyanın en büyük demokrasisi olarak ifade edilen ABD, aslında demokrasinin modern zamanlarda dünyanın gündemine gelmesine vesile olan yerdir de. Çünkü 1835'te Alexis de Tocquville ABD'de *Demokrasi*'nin I. Cildini ve bundan beş yıl sonra bunun II. Cildini yayınlayana kadar demokrasi yaygın olarak dünyada bilinen kötü yönetim biçimlerinden biri olarak kabul edilmekteydi. Yunan şehir devletlerinde tartışılıp uygulanmasından sonra asırlarca hakkında artık konuşulmayan kötü bir yönetim biçimi olarak tarihin tozlu raflarına terk edilmiş olan demokrasi, ardından John Locke ve Montesquieu'nün yasama ve yürütmenin ayrılmasını ilişkin teorik çalışmaları ile bazı küçük değişikliklerle bugün hala yürürlükte olan ABD Anayasası'na ilham kaynağı olmuştur. Keskin bir kuvvetler ayrılığı

18 Htun, Mala ve Powell Bingham, *Political Science, Electoral Rules, and Democratic Governance*, American Political Science Association, Task Force Report, Washington, DC, 2013, vii.

19 Htun, Mala ve Powell Bingham, *Political Science, Electoral Rules, and Democratic Governance*, American Political Science Association, Task Force Report, Washington, DC, 2013, s.6

ilkesine dayanan ve fren ve denge sistemi ile bir kuvvetler dengesi sağlayan ABD başkanlık sisteminin oluşmasında da yol gösterici ve esin kaynağı olmuştur.

Daha 1800'lerin başında ABD yönetimini model olarak değerlendiren Tocqueville burada gelişen demokrasiyi, aristokratik toplum yapısını değiştiren ve fırsatların eşitliğini geliştiren modernliğin tarihsel ve evrensel ilkesi olarak görüyordu. Tocqueville'in özellikle Amerika'da ürünlerini gördüğü büyük demokratik devrim ona göre ne tesadüftür ne de ondan geri dönülebilir. Tocqueville daha o zaman demokrasinin Avrupalı ulusların da kaderi olacağını belirtiyordu. Hegel'e göre dünyanın ruhu demokrasiyi geride bırakmışken Tocqueville'e göre kader bu ruhu doğrudan doğruya demokrasiye götürüyordu ve hatta ona bu kader ona bağlıydı. Tocqueville'e göre bunun başka bir alternatifi yoktu ve bunu kabul etmek gerekiyordu.²⁰

*"Amerika'da halk yasayı yapanı ve onu uygulayanı atıyor; yasayı ihlal edenleri cezalandıran mahkemeyi bizzat kendisi oluşturuyor. Kurum ve kuruluşlar sadece esasları bakımından değil, aynı zamanda gelişmeleri bakımından da demokratiktir; halk temsilcilerini doğrudan atıyor ve onları mümkün olduğunca kendine bağımlı kılmak için düzenli olarak yeniden seçiyor. ABD halkı gerçekten yöneten bir halktır ve halkı temsil eden bir yönetim şekli bulunmasına rağmen, halkın düşünce, önyargı, çıkar ve tutkularının günlük olarak toplumun güdümüne girmesine mani olacak sürekli bir engelle karşılaşmayacaklarından şüpheli yoktur."*²¹

ABD'de daha o zamanlar halk adına çoğunluğun yönetimini esas alan demokratik bir sistem olduğunu belirten Tocqueville, bazen önderin seçiminde bazı hatalar yapılsa da Amerikan toplumunun kendisini yönetmede başarılı olduğunu yazmaktadır. Tocqueville bunu bilhassa siyasal önderliğe karşı geliştirilmiş olan kurumsal güvencelerin sağladığının da altını çizmektedir.²²

ABD Anayasası, ulusal (ya da "federal") hükümete birtakım yetkiler tanıırken, birtakım yetkileri de eyaletlere ve halka bırakmıştır. Birçok ülkede eğitim ve sağlık politikalarını merkezi hükümet belirlerken, ABD'de bu alanlarda başlıca sorumluluk federe devletlere aittir. Federal sorumluluk alanlarına örnek olarak milli savunma ve dış politika gösterilebi-

20 Manfred G. Schmidt, *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çeviren: M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002, s.80

21 Alexis de Tocqueville, *Über die Demokratie in Amerika*, 1976, s. 15'ten aktaran Manfred G. Schmidt, *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çev: M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002, s.82

22 Alexis de Tocqueville, *Amerika'da Demokrasi*, 1976, s.268, Manfred G. Schmidt, *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çeviren: M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002, s.82

lir. Anayasa, eyaletlerin yönetim biçiminin cumhuriyet olmasını zorunlu kılmış ve belirli birtakım hakları ihlal etmelerini yasaklamıştır. Örneğin: “Hiçbir eyalet... yasal gerekler yerine getirilmeden bir kişiyi yaşamından, özgürlüğünden ya da malından yoksun bırakmayacak ya da kendi yargı yetkisi içindeki herhangi bir kişiyi, yasaların eşit korumasından mahrum bırakmayacaktır.” Fakat bunların dışında eyaletler yetkilerini ciddi ölçüde korurlar. Amerikan sistemi karmaşık görünse de seçmenin hükümetin her katmanında söz sahibi olmasına olanak sağlamaktadır. ABD’de 50 eyaletin her birinin kendi anayasası ve eyalet düzeyindeki görevlilerin seçilmelerini veya görevlendirilmelerini belirleyen kuralları vardır. Farklı yasaları ve uygulamaları olan federe devletlerden oluşan ABD’nin farklı yasaları aynı zamanda seçim ve idari sistemini de etkilemiştir. Örneğin, çoğu eyalette vali dört yıl boyunca görev yaparken, bazı eyaletlerde yalnızca iki yıllığına görev yaparlar. Bazı eyaletlerde hakimler seçmenler tarafından seçilirken bazı eyaletlerde ise atanarak göreve gelirler.²³

ABD’de eyaletlerden yerel bölgelere, valilerden belediye başkanlarına hatta güvenlik işleriyle uğraşan şerifler bile seçilerek göreve getirilmektedir. Yönetimin birçok kademesine yöneticilerin ve görevlilerin seçimle göreve geldiği ABD’de, orman güvenlik görevlilerinden köpek yakalama ekiplerine ve okul yönetim kurulu üyelerine kadar binlerce kamu görevlisi seçimle belirlenmektedir. Ve bütün seçimler formalite olmanın ötesinde büyük bir önem ve ciddiyetle yapılır. Bütün bu seçimler, erklerin bağımsızlığı, fren ve denge mekanizmaları, kontrol mekanizmaları, bağımsız mahkemeler ve özgür medya Amerikan demokrasisini koruyan ve geliştiren mekanizmalar olarak işlemektedirler. Tabi Amerikan demokrasisinin en önemli araçlarından biri de şüphesiz başkanlık sistemi ve seçimleridir.

4. Seçimlerle İlgili Bazı Temel Bilgiler ve Bazı Değişiklikler

ABD’deki yasaların çeşitliliği ve uygulamaları gibi seçim sistemi de çoğulcu ve karmaşık bir yapı arz etmektedir. Her şeyden önce ABD’de seçimler demokrasisinin icrası anlamına gelmektedir. Elbette Amerikan demokrasisi seçimlerden ibaret değildir ancak seçimler demokrasisinin temel direği olarak ifade edilebilir. Seçimler ABD vatandaşlarının vatandaş olduklarını hatırlayarak ulusal boyutta kararların alınması ve alınan kararların uygulanması sürecine katılmalarını sağlayan olmazsa olmazlarından biri, hatta en önemlisidir. ABD Anayasası 18 yaşın üzerindeki tüm ABD vatandaşlarının federal (ulusal), eyalet ve yerel düzeydeki seçimlerde oy verme hakkını güvence altına almıştır.

23 Tr.usembassy.gov, ABD’ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, (15.12.2016).

Amerika Birleşik Devletleri'nde başkanlık seçimleri 1772'den beri her dört yılda bir olmak üzere Kasım ayının ilk Salı günü yapılmaktadır. Electoral College System adı verilen bu seçim sistemi iki dereceli olarak gerçekleşir. Önce her eyalette, o eyaletin Kongre'deki, yani hem Senato'da hem de Temsilciler Meclisi'ndeki, temsilci sayısı kadar "ikinci seçmen" seçilir. Bunlara bir de federal başkentin bulunduğu Washington DC'den üç kişiden oluşan ikinci seçmen katılır. Ardından bu ikinci seçmenler başkanı seçerler. Önceleri yasama organı tarafından seçilen bu ikinci seçmenlerin, 1860'da yürürlüğe giren Anayasa değişikliği ile üye ülkelerin yani eyaletlerin halkları tarafından seçilmesi kuralı getirildi.²⁴

Federal hükümette görev alabilmek için aranan temel şartlar ABD Anayasası'nca belirlenmiştir. Seçimle göreve gelen federal devlet yetkilileri başkan, başkan yardımcısı ve Kongre üyelerinden oluşmaktadır. Kongre üyeleri de ABD Temsilciler Meclisi'nin 435 üyesi ile 100 senatörden oluşmaktadır. Doğuştan Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olan, en az 14 yıldır ABD'de ikamet etmekte olan ve en az 35 yaşında olan tüm bireyler Amerika'da başkanlık seçimlerine aday olarak katılabilmektedirler. Başkan yardımcısının da aynı şartları taşıyor olması gerekmektedir. İlk ABD başkanı George Washington'ın üst üste üç dönem başkanlık yapmayı reddetmesinin ardından, birçok Amerikalı iki dönem görev yapmanın tüm başkanlar için yeterli olacağına kanaat getirmiştir. Washington'dan sonra gelen başkanların hiçbiri Franklin D. Roosevelt'in 1940 yılında, üçüncü kez başkanlığa adaylığını koyup seçimleri kazanmasına dek üçüncü kez başkanlık yapmak için adaylığını koymamıştır. Başkanlık seçimlerini 1944'te dördüncü kez kazanan Roosevelt 1945'te başkanlık görevini sürdürürken hayatını kaybetmiştir. Amerikalılar genel olarak bir kişinin başkanlık görevini bu kadar uzun süre elinde bulundurması fikrini benimsememektedirler. Bu nedenle 1951'de, herhangi birinin Amerika Birleşik Devletleri başkanlığına iki defadan fazla seçilmesini yasaklayan ABD Anayasası'na getirilen 22. değişiklik kabul edilmiştir.²⁵

ABD Temsilciler Meclisi'nin 435 koltuğu için ise iki yılda bir seçim yapılır. ABD senatörleri, Senato'daki 100 koltuğun üçte birinin (ya da üçte birinden bir fazlasının) iki yılda bir seçime tabi kalacağı bir döngü içinde altı yıllığına görev yaparlar. Senatörlerden birinin görevdeyken hayatını kaybetmesi ya da iş yapamaz hale gelmesi durumunda, sonu tek sayıyla biten bir yılda veya sonu çift sayıyla biten bir sonraki yılda bir özel seçim düzenlenebilir. Seçilen yeni senatör, yerine geldiği senatörün görev süresinin bitimine dek görev yapar. Bazı eyaletlerde asıl görev süresinin bitimi-

24 Erdem Selvin, "Bir Seçim Kışesi: Kritik Eyaletler", *Boğaziçi Bülteni*, Yıl:7, Sayı:30, s.10 https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf, (02.12.2016).

25 Tr.usembassy.gov, ABD'ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, (15.12.2016).

ne dek görev yapacak kişi valı tarafından atanır. ABD Temsilciler Meclisi adaylarının en az 25 yaşında olması, en az yedi yıldır ABD vatandaşı olması ve Kongre'de temsil etmek istedikleri eyalette yasal olarak ikamet ediyor olması şartı vardır. ABD Senatosu adaylarının da en az 30 yaşında olması, en az dokuz yıldır ABD vatandaşı olması ve temsil etmek istedikleri eyalette yasal olarak ikamet ediyor olmaları şartları aranmaktadır.²⁶

ABD başkanlık seçimleri aslında genel olarak iki seçim süreci biçiminde tanımlanabilecek bir süreçten geçmektedir. Bunlardan biri adayların belirlenmesi süreci bir diğeri de bu adaylar arasından başkanın seçilmesi sürecidir. Başkanlık seçimlerinin yanı sıra Kongre üyeleri yani Temsilciler Meclisi ve Senato seçimleri ile federe devletlerde birtakım görevlere yöneticiler seçilmektedir. Ve bu süreç dışarıdan bakan farklı ülke sakinleri tarafından karmaşık bir yapı olarak görülmektedir. Ancak bu karmaşık yapının kendine göre bir oluşum süreci ve geçerli sebepleri bulunmaktadır. Genel olarak iki partili bir seçim sistemi olduğu var sayılan ABD'de seçim süreci aslında bundan çok daha farklı, çoğulcu ve kompleks bir yapı arz etmektedir.

Amerika'da 19. yüzyılda görülen seçimler oldukça rekabetçiydi ve seçimlerin kazanımı ve kaybedeni arasındaki fark birbirine çok yakın olması durumuna sıkça rastlanmaktaydı.²⁷ Başkanlık seçimlerini kazanabilmek için başkan adayları seçimlerden en az iki yıl önce seçim kampanyalarına başlamaları gerekmektedir. Bu kampanyalar hem zaman hem de para yönünden maliyetli olmaktadır. Bu yüzden maliyetlerin büyük bir kısmını başkanın aday olduğu parti sağlamaktadır. Seçimlerde söz sahibi olamayan küçük partilerin yanında Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasal yaşamı dengeleyen iki ana parti vardır ki bunlar Demokratik Parti ve Cumhuriyetçi Parti'dir.²⁸

5. Siyasi Partiler

ABD'de başkanın geniş yetkileri bulunmaktadır. Bu yüzden 1787 Anayasası'nın önemli figürlerinden biri olan James Wilson yürütmenin yetkilerinin bu kadar büyük ve çeşitli insanları barındıran bir ülke için bu kadar farklı insanı birleştirmenin tek yolu olarak ifade etmekteydi. Başkan hem hükümetin hem de devletin başıdır. Aynı zamanda yasama ve yürüt-

26 Tr.usembassy.gov, ABD'ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, (15.12.2016).

27 Erik Engstrom, *Electoral Competition and Critical Elections*, In *Partisan Gerrymandering and the Construction of American Democracy 2013*, ss. 100-129, Ann Arbor: University of Michigan Press, <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1gk086k.9>, (12.12.2016).

28 Thomas, William, *How do we elect our leaders?*, Gareth Stevens Publishing, NY, USA, 2008, s.6.

menin belirlenmesinde de önemli etkisi olan başkan aynı zamanda başkomutandır. Yani başkanlık güç ve iktidarın en tepe noktası ve merkezidir. Bu yüzden seçimlerden sonra ulusal düzeyde etkisi pek görülmeyen siyasi partiler yine son derece önemli bir yere sahiptirler. Bu durum ABD cumhuriyetinin kuruluşundan günümüze kadar uygulanmakta ve devam etmektedir. ABD’de her ne kadar çok partili bir seçim sistemi olsa da sistem genel olarak iki kutuplu bir işleyişe sahiptir. Başka adaylar da olmasına rağmen seçim süreci ve sonucunu belirleyen iki büyük parti vardır. Bazen küçük partilerin de kendilerini hissettirdikleri olur ancak bu son derece nadirdir. Bu büyük yarışta küçük partilerin kazanmalarının şansı bulunmamaktadır. Bazen bazılarının ulusal düzeyde küçük de olsa etkinlik gösterdikleri gözlenirse de çoğu zaman bunlar yerel düzeyde kalmaktalar. Bu yüzden bu sistemde çoğunluğu sağlayan kazanmaktadır. Ülkedeki iki büyük kamp federalistler; bunlar cumhuriyetçiler olarak bilinmektedir bir de anti federalistler; bunlar da demokratlar olarak bilinmektedir. 1796’da yapılan üçüncü seçimlerden beri cumhuriyetçilerde sürekli iki adayın olduğu bir sorun baş göstermektedir. Bu yüzden adayın belirlenmesi için çoğu zaman bölünme yaşanır. Bu durumda son noktayı parti yöneticileri koyarlar.

ABD Anayasasını kaleme alanlar siyasi partilere yer vermemişlerdi. Ancak oy verme hakkının daha fazla kişiye tanınması ve ülkenin batıya doğru genişlemesiyle birlikte siyasi partiler ortaya çıkmıştır. George Washington’ın ilk döneminin sonunda ülke, federalistler ve anti-federalistler olmak üzere ayrılmıştı. Demokrat Parti daha sonra Democratic-Republican Party ismini alacak anti-federalist hareket içerisinden çıktı ve 1828 yılında resmen kuruldu. İki büyük parti -Demokratlar ve “Whig” Partisi- 1830’lara gelindiğinde köklü ve güçlü birer parti haline gelmişti. Ezeli mücadelenin başlayacağı 1860 yılına kadar, Demokratların rakibi Whig Partisi’ydi. Bu arada 1850’lerde ABD’de başlayan köleliğin kaldırılması ile ilgili yoğun tartışmalar sonucunda köleliğin kaldırılmasını destekleyen üçüncü bir parti kuruldu. Bu parti Whig Partisi’ni tahtından edecek ve Demokratların ezeli rakibi olacak Cumhuriyetçi Parti²⁹ olacaktı.

Günümüzde ABD siyasi hayatını belirleyen Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti’dir. Nadir görülen istisnalar dışında, bu iki büyük partinin mensupları başkanlığı, Kongre’yi, valilikleri ve eyalet meclislerini kontrol eder. 1860’tan beri seçilen her başkan ya Cumhuriyetçi ya da Demokrat olmuştur. 1912 seçimlerinden sonra ise iki parti dışından herhangi bir aday ikinci olacak oy çoğunluğuna bile ulaşamamıştır.³⁰ 50 eyaletin herhangi bi-

29 Özgenur Korlu, “152 Yıllık Derbi: Demokratlar Cumhuriyetçilere Karşı”, *Boğaziçi Bülteni*, Yıl:7, Sayı:30, s.6, https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf, (02.12.2016).

30 Özgenur Korlu, 152 Yıllık Derbi: Demokratlar Cumhuriyetçilere Karşı, *Boğaziçi Bülteni*, Yıl:7, Sayı:30, s.6, https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf, (02.12.2016).

rinde Demokrat ya da Cumhuriyetçi olmayan bir valinin seçilmesi nadir görülen bir durumdur. Kongre’de ya da eyalet meclislerinde görev yapan bağımsız ya da üçüncü parti mensuplarının sayısı ise son derece azdır. Peki, neden seçimler bu iki büyük parti arasında geçiyor? Bunun sebebi kullanılan oyların çoğunluğundan azını almış olsalar bile en çok oyu alan adayın kazandığı ABD’nin “tek turlu çoğunluk sistemi”den kaynaklanmaktadır. Burada bir parti ancak adayının en çok oyu alması durumunda kol-tuğu kazanabilir. Bu da küçük partilerin seçim kazanmasını zorlaştırmaktadır.³¹ Yani seçmen, çoğunluğu oluşturan partilerden birine oy vermediği zaman oyunun bir etkisinin olmadığını biliyor. Bu yüzden seçimler iki parti arasında geçiyor.

Seçim kampanyaları sürecinde adaylar genellikle kendilerini 3 kategoride belli etmektedirler. Adayların ideolojileri, deneyimleri ve nitelikleri, kişisel özelliklerinin seçimlerin sonuçlarını etkilediği gözlemlenmiştir. İşlerindeki nitelikleri, liderlik, bilgelik ve zekilik gibi özelliklerinin yanı sıra kişisel özellikleri ahlaklı olma, dürüstlük ve iyimser yapısının olması Amerika Birleşik Devlet’lerinde başkanlarında bulunması ve seçilmesi için aranan özellikler olarak ortaya çıkmıştır.³²

Son yıllarda herhangi bir partiyi desteklemeyen siyasi açıdan “bağımsız” Amerikalıların sayısı gittikçe artmasın rağmen, kamuoyu yoklamaları bağımsız seçmenlerin çoğunun ya Cumhuriyetçi ya da Demokratik partiye eğilimli olduğunu göstermektedir. Küçük siyasi partilerin de çok cüzi oranda destekleyicilerinin olduğu bilinmektedir. Peki, iki partili sistem her iki partiyi de desteklemeyen Amerikan vatandaşlarının görüş ve beklentilerini nasıl temsil edebilir? Amerikalıların büyük bir kısmının bazen her iki büyük partinin de beklenti ve görüşlerini yansıtmadığını düşündükleri dönemler olabiliyor. Bu durumlarda yeni siyasi partilerin sahneye çıktığı olmuştur. Bu durumun meşhur örneklerinden biri 1892 yılında böyle bir grup Amerikalının Popülist Parti’yi kurmasıyla görüldü. Bu partinin programı, artan oranlı gelir vergisi, senatörlerin doğrudan seçimle görev gelmesi ve 8 saatlik çalışma günü gibi talepleri kapsıyordu. Popülistler başkanlığı hiçbir zaman elde edememiş olsa da, büyük partiler yeni rakiplerinin büyüyen popülaritesini fark etti. Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, popülistlerin fikirlerinin birçoğunu benimsemeye başladılar ve ilginç bir şekilde bu fikirler zamanla ülkenin kanunları haline geldi.³³

31 Tr.usembassy.gov, ABD’ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, (15.12.2016).

32 Camaj, Lindita ve Weaver, David, *Need for Orientation and Attribute Agenda- Setting During a U. S. Election Campaign*. International Journal of Communication, 2013, s. 1445.

33 Tr.usembassy.gov, ABD’ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf, (15.12.2016).

Sonuç

Amerikan demokrasisi bazı ufak tefek eksikliklerine rağmen hâlâ dünyada en iyi işleyen demokrasilerden biri olarak kabul edilmektedir. Şüphesiz keskin kuvvetler ayrılığı ile fren ve denge mekanizmalarının iyi işlemesi ve iyi işleyen bir hukuk sisteminin olması bunun en önemli ayaklarından biridir. Ancak ABD’de gelişmiş olan demokrasi kültürünün bunun en büyük dayanağı olduğunu hatırlamak gerekmektedir. Buna rağmen ABD vatandaşlarının bir kadını başkan olarak seçmemesi dikkat çekmektedir.

Seçildiği takdirde bazı ticari anlaşmaları askıya alacağını söyleyen Trump’ın, diğer yandan dünyadaki birçok temel sorun konusunda ABD’nin en önemli rakibi olarak görülen Rusya’ya yönelik sıcak mesajlar vermesi de son derece ilginç bir paradoks ve üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Genelde demokratların daha yumuşak ve diplomatik bir siyasi çizgiyi temsil ettiği ve cumhuriyetçilerin ise daha şahin ve aktif bir çizgiyi takip ettiği bilinmesine rağmen Trump’ın bu yolu tercih etmesi düşündürücüdür. Bu parametreler hatırlandığında 2016 seçimlerinde çok ilginç noktaların öne çıktığı görülmektedir. Trump’ın sert söylemlerini ABD’nin rakipleri yerine göçmenler ve Müslümanlara yöneltmeyi tercih etmesi bunun önemli göstergelerindendir. Dünya siyasetinde yükselen popülizm dalgası ve kendini ötekiler üzerinden ifade etme girişimleri eninde sonunda ABD de dahil bütün dünyaya zarar verecektir. Tarih bu tür söylem ve yaklaşımların sürekli yıkım ve trajediler getirdiğini gösteren örneklerle doludur.

ABD’de siyasi partiler hem yerel düzeyde hem de ulusal düzeyde çok ciddi bir çalışma sonucunda kendilerinin ve adaylarının varlığını ortaya koyarak seçimleri kazanmak için ellerinden geleni yaparlar. Buna karşın partilerin ulusal düzeyde yürüttüğü kampanyalar yerelde yürütülen kampanyalar kadar kapsamlı ve çeşitli değildir. Başkanlık seçimleri siyasi partilerin federal düzeyde faaliyet gösterdikleri tek ve en önemli faaliyet olarak dikkat çekmektedir. Bu yüzden başkanlık seçimlerine ulusal düzeyde çok büyük önem ve ilgi gösterilmektedir. Ancak ABD başkanlık seçimlerinde özellikle en çok oyu alan değil en çok temsilciyi alanın kazanması ile son dönemlerde yaşanan kargaşa ve kaos seçim sisteminin yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Seçim güvenliği demokrasilerde temel esaslardan biridir. Bu seçimlerde siber saldırı iddiaları, internet çağında seçimlerin güvenliğinin sağlanması için daha ciddi önlemlerin alınması gerektiğini gözler önüne sermesi bakımından bütün dünya için son derece önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Kaynakça

- Anadolu Ajansı, Fransız Ordusu Siber Operasyonlar Komutanlığı Kuruyor, NTV Haber, 2016, http://www.ntv.com.tr/dunya/fransiz-ordusu-siber-operasyonlar-komutanligi-kuruyor,SngsVZu24EmrDpAbgmp_ZA?_ref=infinite.
- Ajans Haber, 10 maddede Trump nasıl kazandı?, 11 Kasım 2016, <http://www.ajanshaber.com/10-maddede-trump-nasil-kazandi-haberi/386807>.
- American Immigration Council, *A guide to the immigration accountability executive action, special report*, 2014.
- Anadolu Ajansı, ABD'yi sallayan CIA raporu: Trump'ı Rusya seçti, Habertürk, 10 Aralık 2016, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1334775-abdyi-sallayan-cia-raporu-trumpi-rusya-sectirdi>.
- BBC Türkçe, ABD'de seçimi Trump kazandı, araştırma şirketleri yine yanlış, 9 Kasım 2016, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37917883>.
- Camaj, Lindita ve Weaver, David, *Need for Orientation and Attribute Agenda- Setting During a U. S. Election Campaign*. International Journal of Communication, 2013.
- Darren Lilleker, Jackson, Daniel, Thorsen, Einar ve Veneti, Anastasia, *US Election Analysis 2016: Media, Voters and the Campaign Early Reflections from Leading Academics*, Centre for the Study of Journalism, Culture and Community, Bournemouth University, 2016.
- ENGSTROM, E., *Electoral Competition and Critical Elections*, In Partisan Gerrymandering and the Construction of American Democracy 2013, ss. 100-129, Ann Arbor: University of Michigan Press, <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1gk086k.9>.
- Fargues, Philippe, Demetrios G. Papademetriou, Giambattista Salinari, ve Madeleine Sumption, *Shared Challenges and Opportunities for EU and US Immigration Policymakers*, Florence and Washington, DC: European University Institute and Migration Policy Institute, 2011.
- FİLİPOV, D., *Moscow has the world's attention. For Putin, that's a win*, The Washington Post, 2016, <http://www.msn.com/en-us/news/world/moscow-has-the-world%E2%80%99s-attention-for-putin-that%E2%80%99s-a-win/ar-AAIzrwB?li=BBmkt5R&ocid=spartanntp>.
- KORLU, Ö., "152 Yıllık Derbi: Demokratlar Cumhuriyetçilere Karşı", *Boğaziçi Bülteni* Yıl:7, Sayı:30, s.7, https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf.
- MALA, H., ve PQWELL B., *Political Science, Electoral Rules, and Democratic Governance*, American Political Science Association, Task Force Report, Washington, DC, 2013.
- SİDDİQUİ, S., "Donald Trump says CIA Russia influenced election is ridiculous", *The Guardian*, 11 Aralık 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/11/donald-trump-cia-russia-election-ridiculous>.
- SCHMİDT Manfred G., *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çeviren: M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002.
- SCHWARTZ Thomas Alan, "Henry, . . . Winning an Election Is Terribly Important": Partisan Politics in the History of U.S. Foreign Relations, *Diplomatic History*, 2009.
- SEİPEL, B., *White House: Trump knew Russia was behind hacks before Election Day*, The Hill, 2016, <http://www.thehill.com/blogs/blog-briefing-room/news/310475-wh-suggests-trump-knew-russia-was-behind-hacks-before-election>.
- SELVİN, E., "Bir Seçim Klişesi: Kritik Eyaletler", *Boğaziçi Bülteni*, Yıl:7, Sayı:30, s.10 https://acmof.files.wordpress.com/2013/01/acmof_bulten_sayi_30.pdf

- SMİTH., D. "FBI Covered up Russian influence on Trump's election win, Harry Reid claims", *The Guardian*, 10 Aralık 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/10/fbi-russia-trump-election-harry-reid-james-comey-wikileaks>.
- TEK, A., "Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık Seçimi ve Yankıları", <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/ABDBaskanlikSecimleriveyankilari.pdf>.
- TOCQUEVILLE, Alexis de, *Über die Demokratie in Amerika*, 1976, s. 15'ten aktaran Manfred G. Schmidt, *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çev: M. Emin Köktaş, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002.
- Tr.usembassy.gov, ABD'ye Bakış Seçimler, https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/2016/10/secimler_kitapcik_2016.pdf.
- TREİSMAN, D., *Putin: Trump's most dangerous best friend*, 2016, <http://edition.cnn.com/2016/12/11/opinions/troubling-relationship-russia-america-treisman/index.html>.
- WILLIAM, T., *How do we elect our leaders?*, Gareth Stevens Publishing, NY, USA, 2008.